

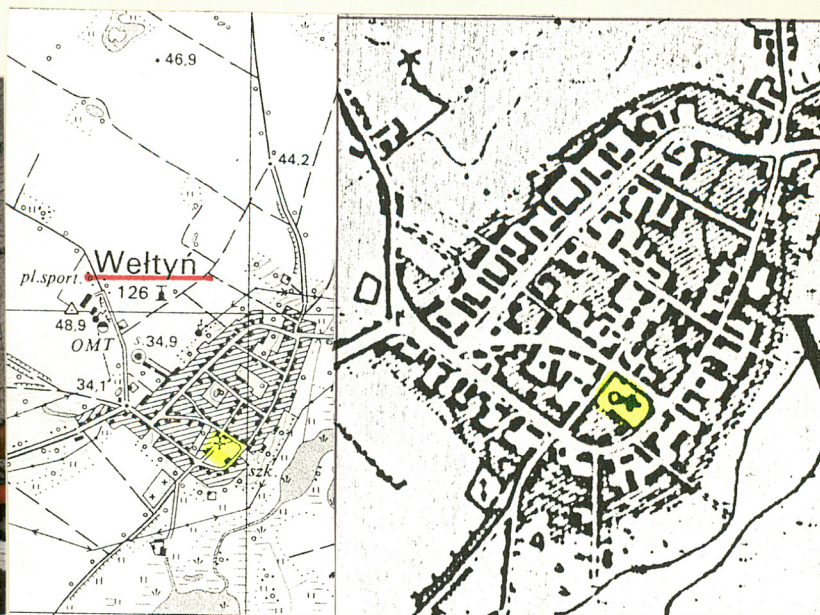
A B C D E F G H I J K L Ł M N O P R S T U V W X Y Z Nr

1. Obiekt KOŚCIÓŁ FARNY, OB.PARAFIALNY RZYM.-KAT.pw.MB RÓŻAŃCOWEJ

2. Czas powstania
2 poł.XVw.
wieża i zakrystia XV/XVIw.
przebud 1690, 1784r

3. Miejscowość
WEŁTYŃ

11. Zdjęcia, rzut, przekrój, sytuacja, orientacja

4. Adres
Wełtyń, 74-106
nr hipoteczny .....

5. Przynależność administracyjna
województwo szczyecińskie
gmina Gryfino
pow. GRZYFINSKI

6. Poprzednie nazwy miejscowości
Woltin

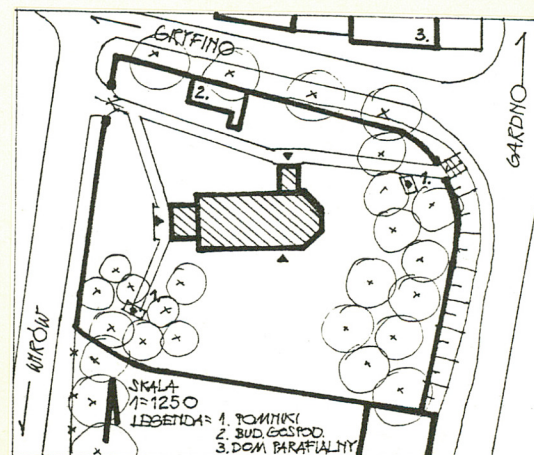
7. Przynależność administracyjna
przed 1 VI 1975
województwo szczyecińskie
powiat Gryfino

8. Właściciel i jego adres
parafia rzym.-kat.pw.MB
Różańcowej, 74-106 Wełtyń

9. Użytkownik i jego adres
jw.

10. Rejestr zabytków

Nr 421 data 5.12.1963 r.

13. Opis (sytuacja, materiał i konstrukcja, rzut, bryła, elewacje, wnętrze, wyposażenie, instalacje)

sytuacja-duża wieś o zwartej zabudowie, 6km na wsch. od Gryfina, nad jeziorem Wełtyńskim, w pld.-wsch. części wsi parcela kościelna o pow. 0.3ha, ogrodzona murem z gł. narzutowych, dostępna od płn.-zach. przez XV-wieczną bramkę i płn.-wsch.

materiał-kościół murowany z rozłupanych i nieobrobionych głazów narzutowych o różnej wielkości, układanych w licu chaotycznie, jedynie w ścianach zamknięcia wsch. nawy i w dolnej części wieży można wyróżnić nierówne i niererularnie układane warstwy granitu. Do obramień użyto cegły gotyckiej, w narożach wieloboku prezbiterium specjalne kształtki do murowania form wielobocznych. W wieży, zwłaszcza w wyższych partiach, ilość cegły w licu jest znacznie większa. Zakrystię (płn. dobudówkę) wzniesiono z cegły w wątku wendyjskim i nieregularnym, o rg. muru ok. 70cm. Układ nośny hełmu oraz zawieszenie dzwonu wykonano w konstrukcji drewnianej. strop-nad nawą i zakrystią drewniany na belkach z otynkowaną podsufitką; w wieży stropy nagie. wieżba dachowa-nieдоступna

pokrycie dachu-nawy oraz płn. przybudówki ceramiczne dachówką zakładkową; hełm wieży-blacha.

posadzki-na parterze wieży i zakrystii pos. cementowa, w nawie ceramiczna, podest ołtarzowy z lastriko, na wyższych kondygnacjach wieży podłogi z desek.

schody-na wieżę drewniane policzkowe, podobnie na ambonę z dekoracyjną balustradą.

otwory-wszystkie portale nawy (najstarszej części), tj. płn. i zach. wew. są 1-uskokowe ujęte w półokrągłe nisze; portal wieży jest już późniejszą formą-lagodnego ostrołuku i 2-schodkow.

obramienia o łuku pełnym, natomiast otwór drzwiowy zakrystii został zamknięty przekształconym łukiem odcinkowym (wyżej widoczny ślad pierwotnego łuku ostrego, bardzo silnie zaokrąglonego).

Nawy pierwotnie posiadała wąskie okna, które w czasach reformacji poszerzono i ukształtowano jako przysadziste ostrołuki, okna wieży i zakrystii stanowią mieszane formy ostrołuku i łuku odcinkowego.

rzut-jest orientowany, budowla składa się z wydłużonej nawy, zamkniętej od wsch. połową 6-boku, oraz węższej od korpusu wieży dostawionej od zach., założonej na planie nieregularnego czworoboku. Od płn. do nawy dobudowano szczytowo zakrystię. Kościół jest dostępny przez 3 wejścia: od zach. przez portal w dzwonnicy, od płn. przez zakrystię i pld. portal cmentarny.

bryła-wieżowa; korpus nawy nakrywa 2-spadowy dach-nad prezbiterium 3-spadowy; masywną wieżę zach. nakrywa 2-częściowy hełm w formie 2 przenikających się ostrosłupów, z których dolny ma podstawę kwadratu, górny 8-boku. Dostawiona szczytowo przybudówka płn. została nakryta dachem 2-spadowym i jest nieco niższa od korpusu nawy.

elewacja zach.-frontowa wieży, z 2-uskokowym portalem o łuku ostrym załamany w nasadach; wyżej dwa małe okulusy; górną partię ściany wieży rozczłonkowane 3-ma parami smukłych blend o zaokrąglonych łukach ostrych (środkową parę zamurowano cegłą); powyżej 2 półokrągło zamknięte otwory dźwiękowe piętra dzwonów (w połowie swojej wys. zamurowane). Całość nakrywa przysadziste 2-częściowy hełm.

elewacja płn.-boczna, składająca się z masywu wieży zach., korpusu nawy i przybudówki. Ścianą wieży ukształtowano analogicznie do zach. jedynie bez portalu i okulusów, w poziomie 3 par blend środkową zamurowano i przesłonięto tarczą zegara. Nawę doświetlają 3 przysadziste ostrołukowe okna (pierwotny detal-ślad portalu zachował się poniżej zach. otworu). Zakrystia z portalem o łuku odcinkowym, powyżej którego widać ślad pierwotnego zamurów. łuku ostrego, i

12. Autorzy, historia obiektu, określenia stylu

Wełtyń w średniow. źródłach nazywano WOLTINA, WOLTINA, WOLDYN, WOLTIN.

Około 1212r. cystersi z Kołbacza zakupili wieś, w 1222 ks. Bogusław II potwierdził ich prawa-dokument wytyczał granice wsi. W latach 1242-43 wzmiankowano Szymona-zapewne dziedzicznego posiadacza sołectwa weł. Już w 1226 istniał w W. wolny targ wzmiankowany ponownie w 1255 i 1282r. W 1283 ks. Bogusław IV nakazał jego likwidację (z powodu konkurencji dla Gryfina), po krótkiej przerwie cystersi odzyskali prawo targowe, dzięki czemu wieś szybko rozwinęła się w d. osadę, która w XVII i XVIII w. posiadała prawa miejskie, a pieczęć miasta zachowała się do 1784r. (w tym okr. nazwę miasto, wieś stosowano przemienne). Zabudowa ukształtow. w zwarty układ skupiona na obszarze o owalnym kształcie, z dość regularną siatką ulic i trójkątnym "rynkiem" wskazuje na formę zabudowy miejskiej.

Pierwszy kościół wzmiankowany w 1299r., kiedy potwierdzono patronat kościoła Mariackiego w Szczecinie. Obecny wzniesiony w 2 poł. XV w. był kościołem farnym z patronatem dóbr królewskich. Pierwotnie składał się jedynie z wydłużonej nawy z gł. narzut., zamkniętej 3-bocznym prezbiterium, posiadał 3 wejścia: przy płn.-zach. narożniku, w zach. ścianie i pld.-wsch. elewacji. Oryginalny detal z cegły gotyckiej można rozpoznać na poszczególnych ścianach (ślady zamurów. portalu przy płn.-zach. narożniku, pozostałości ościeży pierwotnych okien, które w okr..

<p>14. Kubatura</p> <p>2000m³</p>	<p>15. Powierzchnia użytkowa</p> <p>280m²</p>	<p>16. Przeznaczenie pierwotne</p> <p>kościół farny</p>	<p>17. Użytkowanie obecne</p> <p>kościół paraf.</p>
<p>18. Prace budowlane i konserwatorskie, ich przebieg i dokumentacja</p> <p>brak informacji</p>		<p>19. Stan zachowania (fundamenty, ściany zewnętrzne, ściany wewnętrzne, sklepienia, stropy, konstrukcje dachowe, pokrycie dachu, wyposażenie i instalacje)</p> <p>Największe zastrzeżenia budzi stan XVI-wiecznych malowideł naściennych nawy, które są prawie nieczytelne.</p>	
		<p>20. Najpilniejsze postulaty konserwatorskie</p> <p>Należy przeprowadzić niezbędne prace konserwatorskie polichromii oraz drewnianego ołtarza z XVIIw.</p>	

21. Akta archiwalne (rodzaj akt, numer i miejsce przechowywania)

24. Uwagi różne

*Leg. nr: 79.943-79.971; WUOZ/Szczecin;
Nr ins. dot. konser. 3430/96*

25. Opracował

tekst.....Angelika Szerniewicz XI.96

imię, nazwisko, data, podpis

plany, rysunki .....Angelika Szerniewicz XI.96

imię, nazwisko, data, podpis

zdjęcia fotogr. ....Angelika Szerniewicz XI.96

imię, nazwisko, data, podpis

miejsce przechowywania negatywów .....

KARTA PO WYPEŁNIENIU PODLEGA OCHRONIE NA PODSTAWIE PRZEPISÓW PRAWA AUTORSKIEGO

22. Biblioteka

H.Lemcke "Bau-und Kunstdenkäler der kreis greifenhagen"
H V,Stettin 1902r.,str.312

H.Berghaus"Landbuch des Herzogthums Pommern und des Fürstenthums Rügen"
Berlin 1870r.,str.91

K.F.Kohlhoff"Heimatbuch des kr.Greifenhagen"

M.Ober "Szlakiem zabytków okolic Gryfina"
Gryfino 1991 r.

Schematyzm diecezji szczecińsko-kamieńskiej
Szczecin 1979 r.

26. Adnotacje o inspekcjach, informacje o zmianach (daty, imiona i nazwiska wypełniających)

23. Źródła ikonograficzne i fotografia (rodzaj, miejsce przechowywania, sygnatury)

mapa niemiecka z 1828 r.,1848 r.-Archiwum Państwowe w Szczecinie

mapa niemiecka z 1888 r. BDZ

27. Załączniki

Załącznik 1 - opis, zdjęcia
Załącznik 2,3,4 - zdjęcia

1. Miejscowość <u>Wieltyń</u>	4. Obiekt (nazwa jak w karcie)	5. Zawartość wkładki (nazwa materiału uzupełniającego)
2. Gmina <u>Gryfino</u>	kościół farny ,ob. parafialny rzym.-kat. pw.MB RÓŻANCOWEJ	opis,zdjęcia
3. Województwo <u>szczecińskie</u>		

dc pkt 12

...,które w okresie reformacji uległy silnej przebudowie- zostały poszerzone,otrzymały nowe obramienia,co spowodowało częściowe zniszczenie polichromii).We wnętrzu wieży zachował się oryginalny portal zach.nawy z wąskim przejściem o łuku półkołowym,ujętym wąską ostrołukową niszą-podobnie portal pld.,natomiast pln.został zamurowany.Wieżę i zakrystię dobudowano na przeł.XV/XVIw.,ale gruntowne przebudowy i renowacje obiektu przypadają na lata 1690i1784.

Zachowane pierwotne formy skromnego wystroju kościoła świadczą o późnogotyckiej stylistyce;wieloboczne zamknięcie obszernej nawy oraz masywna dzwonnica od zachodu-nie stanowią typowych elementów wiejskiego kościoła,natomiast znacznie podnoszą architektoniczną i ideową rangę świątyni.

Najcenniejszym elementem wnętrza jest polichromia z lpoł.XVIw.pokrywająca niemal całą pow.elewacji wew.nawy,a przedstawiająca historię zbawienia(katechizm w 33obrazach)-patrz pkt.13wnętrza.Malowidła naciennne w wieltyńskim kościele ,nie odpowiadające protestanckiemu charakterowi wnętrza,pokryto tynkiem najpóźniej w 1690r.,odkryto je ponownie w 1691-dokonano wówczas ich konserwacji.

W murze dawnego cmentarza przykościelnego zachowała się(w pln.-zach.narożniku)bramka cmentarna z XVw.z ostrołukowym przejazdem.

Pierwotnie kościół był wyzn.kat.,po reformacji protestanckiego,natomiast po wojnie ,tj.26.XII.1946r.nastąpiło ponowne poświęcenie obiektu na rzym.-kat.,erekcji dokonano 22.II.1956r.

dc pkt.13

...szczytem ozdobionym 3-ma półokrągło zamkniętymi blendami,łuk środkowej(z wejściem na poddasze),najwyższej,przekształcony został na odcinkowy.Pln.bok 3-bocznego prezbiterium zdobia:ostrołukowy otwór okienny oraz pozostałości ostrołukowego okna o sfazowanej krawędzi,któremu towarzyszą obecnie zamurowane 3wąskie wnęki o łuku odcinkowym.

elewacja wsch.-prezbiterium;z widoczną boczną elewacją zakrystii pln.,która jest przebita małym prostokątnym otworem okiennym ;wsch.środkowy bok 3-bocznego prezbiterium posiada 2 przysadziste ostrołukowe okna(analogiczne jak w nawie),obecnie zaślepione,a flankujące środkowy ostrołuk o sfazowanej krawędzi-również zamurowany.

elewacja pld.-boczna,z 3-ma oknami,z których li3otwór od zach.posiada pozostałości ościeży pierwotnych;do oryginalnego detalu należy również pld.portal na wsch.krańcu elewacji,1-uskokowy wykonany z gotyckiej cegły.Elewacja.wieży ukształtowana analogicznie do pln.z tym,że biforium flankowane przez 2pary półokrągłych blend nie zostało zaślepione.

wnętrze-w wieży zachował się pierwotny zach.portel nawy z wąskim przejściem o łuku pełnym ujęty wąską ostrołukową niszą.Wewnątrz nawy otwór przejściowy portalu pld.ujęty blendą o łuku odcinkowym,przebite później wejście do zakrystii nie posi takiej niszy.

wyposażenie-to barokowy ołtarz z końca XVIIw.,który w XVIII połączono z amboną.Obecnie korpus mównicy ustawiony jest oddzielnie przy ścianie pln.i wsparty na słupie o innej stylistyce.Po pln.str.prezbiterium,przy wejściu do zakrystii

Wkładkę założył: .....
(imię, nazwisko, data)

Miejsce przechowywania negatywów: .....

znajduje się drewniana chrzcielnica o formie barokowej. W boczne ścianki ceglanej mensy ołtarzowej wmurowane są dwa fragmenty piaskowców nagrobnej z 1735r. Do cennego wyposażenia należą również organy z napisem "Gebrüder Hug # Co. Leipzig", także dzwon i mechanizm zegara na wieży. Przy zach. portalu nawy stoi kamienna misa - bogato dekorowana forma wsparta na 4 łwich łapach.

Najcenniejszym elementem stałego wyposażenia są naścienne malowidła z lpoł. XVIw., pokrywające wszystkie wew. elewacje nawy. Historia Zbawienia rozpoczyna się od zach. części ściany płn. i obiega nawę aż do ściany zach.; zach. i boczne ściany korpusu podzielone są na kwatery o wys. ok. 2m, ułożone w dwie strefy. Narracja przebiega od góry na dół w kolejnych pionach kwater i od lewej do prawej pomiędzy rzędami. Część scen jest obecnie nieczytelna, lub została zniszczona wskutek nowożytnych przeróbek okien. Malowidła powstały w okresie przejściowym od późnego gotyku do renesansu, stąd wymieszanie elementów tradycji gotyckiej, tj. narracja ujęta w kwatery, schematyczne i symboliczne przedstawianie scen, a z drugiej str. wyraźne tendencje właściwe dla malarstwa nowożytnego (operowanie światłocieniem, renesansowe motywy w strojach, technika en grisaille - plastyczne naśladowanie kamiennej rzeźby). Cechy te pozwalają datować malarski wystrój wnętrza na lata ok. 1520-34.

instalacje - elektryczna, wentylacja grawitacyjna, odgromowa, deszczowa.

1. WIDOK OD PŁD.-ZACH.

2. WIDOK WIEŻY ZACH.

3. PORTAL ZACH. WIEŻY

1. Miejscowość.....	Wetłyn	4. Obiekt (nazwa jak w karcie)	kościół farny ,ob. parafialny rzym.-kat. pw.MB RÓŻANCOWEJ	5. Zawartość wkładki (nazwa materiału uzupełniającego)	zdjęcia
2. Gmina.....	Gryfino				
3. Województwo.....	szczecińskie				

4.

5.

4,5,6 - FRAGMENTY ELEWACJI PŁN.

6.

7.

8.

8. ELEWACJA WSCH.

7. PRZEBUDÓWKA
PŁN.

9. ELEWACJA PŁD.

10. PORTAL PŁD.

11. WIDOK NA PREZBITERIUM

12. WNETRZE--WIDOK NA ŚCIANĘ PŁD.

13. WNETRZE--WIDOK NA ŚCIANĘ ZACH.

14. WNETRZE--PORTAL ZACH.

1. Miejscowość.....	Wetłyn	4. Obiekt (nazwa jak w karcie)	kościół farny ,ob. parafialny rzym.-kat. pw.MB RÓŻANCOWEJ	5. Zawartość wkładki (nazwa materiału uzupełniającego)	zdjęcia
2. Gmina.....	Gryfino				
3. Województwo.....	szczecińskie				

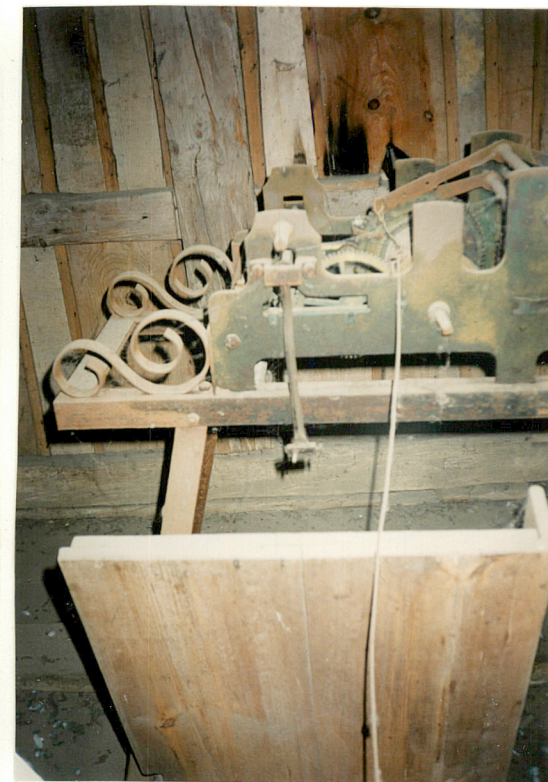
15. WNETRZE WIEŻY - MIMOŻNIK
PŁD.-ZACH.

16. PIĘTRO WIEŻY - ŚCIANA ZACH.

17. DREWNIANA KONSTRUKCJA
HELMU

18. MECHANIZM ZEGARA
W WIEŻY

19. AMBONA PRZY PŁN. ŚCIANIE

20. LUPINA BAROKOWEJ MÓWNICY

21. BAROKOWA CHRZCIELNICA

22. BAROKOWY OŁTARZ

1. Miejscowość.....	2. Gmina.....	3. Województwo.....	4. Obiekt (nazwa jak w karcie)	5. Zawartość wkładki (nazwa materiału uzupełniającego)
Wetłyn	Gryfino	szczecińskie	kościół farny ,ob. parafialny rzym.-kat. pw.MB RÓŻANCOWEJ	zdjęcia

23. NIEMIECKIE ORGANY

24. CHRZCIELNICA PRZY ZACH.
PORTALU25. DZWON Z KONSTRUKCJĄ
NOSZĄ